

Parallelsessie: Juridische aspecten van herstel

Chris van Dijk & Petra Oskam

VERBOND VAN VERZEKERAARS
PLATFORM PERSONENSCHADE

21^e PPS Congres - 29 september 2023

kerckebosch

UITGEVERIJ | STUDIECENTRUM

Herstel

“Als uitgangspunt voor de berekening van de omvang van een wettelijke verplichting tot schadevergoeding dient dat de benadeelde zoveel mogelijk in de toestand moet worden gebracht waarin hij zou hebben verkeernd indien de schadeveroorzakende gebeurtenis zou zijn uitgebleven.”

Vaste rechtspraak (zie bv. ECLI:NL:HR:2008:BE9998)

Kosten van herstel

Twee juridische perspectieven:

1. Redelijke kosten van schadebeperking ex. art. 6:96 lid 2 sub a BW
2. Kosten kwalificeren als vergoedbare schade → redelijkheidstoets

Schadebeperkende maatregelen

Komt een voorgestelde maatregel voor vergoeding in aanmerking?

- Dubbele redelijkheidstoets: gemaakte kosten dienen zowel naar aard als naar omvang redelijk te zijn.
- Toetsing naar het tijdstip waarop de maatregel genomen is.
- Hof 's-Hertogenbosch: “Het moet echter wel gaan om maatregelen die gelet op de omstandigheden verantwoord waren en om een redelijke verhouding tussen maatregelen en te verwachten schade.”
- Schadebeperking is een verantwoordelijkheid van de aansprakelijke partij (gedwongen aidstest-arrest)

Schadebeperkingsplicht benadeelde

Rb. Limburg 28 juni 2023, ECLI:NL:RBLIM:2023:4336

“Gezien de enorme omvang van de zorgkosten die aan het particuliere initiatief zijn verbonden, kunnen [eisers] naar het oordeel van de rechtbank niet in redelijkheid van Transdev en NN verlangen dat zij de kosten van het particulier wooninitiatief vergoeden. De schadebeperkingsplicht van [eisers] brengt naar het oordeel van de rechtbank met zich dat zij gehouden zijn voor het goedkopere alternatief, het wonen in een Wlz-instelling, te kiezen. Indien zij toch voor het particulier wooninitiatief kiezen, wat hen vrij staat, zullen NN en Transdev de kosten hiervan naar het oordeel van de rechtbank niet hoeven te vergoeden.”

De Letselschade Raad: Herstelgerichte dienstverlening

- Website: <https://deletselschaderaad.nl/activiteit/herstelgerichte-dienstverlening/>
- ‘Herstelgerichte dienstverlening is gericht op het (functioneel) herstel van een persoon met letselschade.’ → medisch, praktisch, psychologisch, emotioneel en sociaal herstel.
- Onafhankelijke, integrale, vaak multidisciplinaire aanpak met vergoedingsplicht bij de aansprakelijke partij.
- Document: Infowijzer Herstelgerichte dienstverlening.

Infowijzer herstelgerichte dienstverlening

- Drie disciplines: ergotherapeut, arbeidsdeskundige, psycholoog.
- Visuals per discipline (onder meer werkzaamheden/doelen/moment van inschakelen).
- Bijlagen met uitgebreide beschrijving incl. checklist per discipline.

Casus

Sara (21 jaar) is op een mooie dag in juli 2022 met haar vriendinnen bij een buitenzwembad. Er is een glijbaan aanwezig waar Sara en haar vriendinnen die middag meerdere keren vanaf gaan. Bovenaan de glijbaan staat een stoplicht. Als het licht groen is, mag de volgende persoon glijden. Wanneer Sara van de glijbaan gaat springt het licht op rood. Joep – die na Sara aan de beurt is - wacht echter niet en glijdt direct achter haar aan. Omdat Joep vele male zwaarder is dan Sara glijdt hij met een hogere snelheid waardoor het onderaan de glijbaan tot een botsing komt. Sara wordt door Joep hard in haar rug geraakt. Zij komt ongelukkig in het water terecht en moet door de badmeesters uit het water worden gered. Achteraf blijkt dat door het ongeval bij Sara sprake is van een dwarslaesie. Door de AVP-verzekeraar van Joep wordt aansprakelijkheid erkend.

Verzekerde som

De verzekerde som van de AVP-verzekering van Joep bedraagt € 1.500.000,-. Gelet op de ernst van het letsel en de jonge leeftijd van Sara is de verwachting dat de verzekerde som zal worden overschreden.

- Kan de verzekeraar ervoor kiezen om het gehele bedrag direct na het ongeval over te maken en het dossier daarmee te sluiten?

Verzekerde som

- Schadebeperking als verplichting van de aansprakelijke partij

Hoge Raad 18 juni 1993, NJ 1994/347 (Gedwongen aidstest):

“Eiseres is het slachtoffer geworden van het ernstige, opzettelijk gepleegde delict van verkrachting. Uit de krachtens art. 1401 BW (oud) toepasselijke regels betreffende onrechtmatige daad vloeit voort dat zij er recht op had dat de gevolgen daarvan door de dader zoveel mogelijk zouden worden beperkt dan wel door een passende vorm van schadevergoeding zoveel mogelijk zouden worden goedge maakt. Tot deze gevolgen behoorde de onzekerheid omtrent besmetting met HIV-virus. Eiseres had een zwaarwegend belang bij zo snel mogelijke beëindiging van deze onzekerheid, waarvan de aard meebracht dat zij diep in haar persoonlijk leven ingreep.”

Verzekerde som

- Schadebeperking als verplichting van de verzekeraar

GBL Gedragsregel 5:

Partijen streven naar passende oplossingen in de persoonlijke omgeving en werkomgeving van de benadeelde door zich gedegen te verdiepen in de persoonlijke situatie, ambities en mogelijkheden. Verzoeken om aanvullende informatie zijn proportioneel. De verzekeraar houdt er rekening mee dat het de benadeelde moeite kan kosten om die informatie te achterhalen. De verzekeraar heeft ten minste één keer per jaar persoonlijk contact met de benadeelde om zich op de hoogte te stellen van diens letsel en situatie, ook als de benadeelde wordt bijgestaan. Dat is alleen anders, als de benadeelde aangeeft op dat contact geen prijs te stellen.

Verzekerde som

- Schadebeperking als verplichting van de verzekeraar

Passende oplossingen (GBL toelichting op Gedragsregel 5)

“De schadebehandeling is gericht op de toekomst. Voorop staan passende oplossingen voor de benadeelde in zijn persoonlijke en werkomgeving. Wat passend is, verschilt van individu tot individu. Denk bijvoorbeeld aan de aard en ernst van de beperkingen, of de achtergrond, opleiding en ervaring van een benadeelde. Mogelijke oplossingen zijn voorzieningen in de woning, training, opleiding of advies bij beroepskeuze. Met als doel een bijdrage aan het herstel te leveren, helpt de verzekeraar de benadeelde bij het vinden en toepassen van passende re-integratiemogelijkheden. Daarmee bouwt de verzekeraar vertrouwen op en helpt zij de benadeelde weer zoveel mogelijk terug te komen in de situatie van voor de gebeurtenis waarvoor aansprakelijkheid bestaat.”

Verzekerde som

- Schadebeperking als verplichting van de verzekeraar

Spier, conclusie bij HR 11 juni 2010, NJ 2010/332:

“Bovendien zou ik menen dat het ook op de weg van een professionele aansprakelijke partij (zoals Reaal), die daartoe de kennis en middelen heeft, ligt om de helpende hand te bieden bij reïntegratie. Zo dat al niet op zich geldt dan toch zeker ten opzichte van personen zoals — in 's Hofs in cassatie niet bestreden vaststellingen — Sulmann. Dat klemmt nog eens te meer nu Sulmann, blijkens de onder 1,6 genoemde vaststaande feiten, wel degelijk activiteiten heeft ontplooid. Ware dat al anders dan belemmert inactiviteit van de aansprakelijke partij op dit punt m.i. de mogelijkheid om beroep te doen op verzaking van de schadebeperkingsplicht door het slachtoffer. Ik denk dat we af moeten van het eeuwige ‘njet’ waarvan teveel procedures — ook de onderhavige — (nog) zijn doordrongen.”

Medische behandeling (I)

Een jaar na het ongeval heeft Sara nog veel last van spanningsklachten. De huisarts vermoedt dat sprake is van PTSS en verwijst Sara door naar een psycholoog. De ingeschakeld psycholoog adviseert EMDR-therapie. Volgens de psycholoog is de prognose na het volgen van een psychologisch behandeltraject gunstig. Sara stelt zich echter sceptisch op en weigert de behandeling. Door de aanhoudende klachten stagneert het herstel op verschillende vlakken.

- Is Sara gehouden om zich onder behandeling van een psycholoog te stellen?

Medische behandeling

- Vraag ziet in de kern op de schadebeperkingsplicht van de benadeelde → redelijkheidsoordeel.
- Terughoudendheid geboden: benadeelde bevindt zich door het toedoen van de 'dader' in de positie dat zij gehouden is tot schadebeperking.
- Kans van slagen van de behandeling en het risico op complicaties van belang.

Medische behandeling (II)

Via een patiëntengroep hoort Sara over het 'Exoskelet'. Met een Exoskelet kunnen mensen met een complete dwarslaesie weer therapeutisch lopen. Voor dagelijkse activiteiten is de Exoskelet nog niet geschikt. Lopen met de Exoskelet kan wel positieve gevolgen hebben voor de mate van pijn, spasticiteit en de darmfunctie. De Exoskelet wordt op dit moment alleen nog toegepast in een onderzoeksetting. Patiënten met een dwarslaesie mogen het Exoskelet na een intensieve training twee weken onder begeleiding van een buddy thuis uitproberen. Daarna moet het Exoskelet weer worden ingeleverd. Sara doet mee met dit onderzoek. Nadat zij het Exoskelet twee weken mee naar huis heeft gehad is Sara zo enthousiast dat zij de verzekeraar verzoekt om haar eigen Exoskelet te vergoeden. De kosten bedragen zo'n € 100.000,-. Daarnaast zijn er doorlopende kosten voor de medische begeleiding.

- Is de verzekeraar verplicht om de kosten voor een Exoskelet te vergoeden?

Medische behandeling

- Zijn de maatregelen aan te merken als redelijke kosten ter schadebeperking?
- Kwalificeren de kosten als vergoedbare schade?
- Redelijkheidsoordeel
- Schadebeperkingsplicht benadeelde: is er een andere therapieoptie met een vergelijkbaar resultaat die goedkoper uitvalt?

Opleiding

Ten tijde van het ongeval volgde Sara de mbo-opleiding 'Pedagogisch medewerker kinderopvang'. Zij zat in het laatste jaar van de 3-jarige opleiding. Omdat Sara de rest van haar leven rolstoelgebonden zal zijn wil zij de opleiding niet afmaken. Ze verzoekt de verzekeraar om ondersteuning bij het vinden van een nieuwe opleiding die perspectief biedt op een baan die vanuit een rolstoel kan worden verricht. Gelet op het eerder behaalde havodiploma spreekt Sara de voorkeur uit om een opleiding op hbo-niveau te gaan volgen.

- In hoeverre is de verzekeraar gehouden om te ondersteunen bij de zoektocht naar een nieuwe opleiding?
- Bij de start van een nieuwe (hbo)opleiding zal Sara later dan gepland kunnen starten met een (fulltime) baan. Ook worden er kosten gemaakt in verband met de nieuwe opleiding. Is sprake van schade die voor vergoeding in aanmerking komt?

Werk

Op het moment van het ongeval had Sara een bijbaantje in de horeca. Omdat het serveren van gasten vanuit een rolstoel niet mogelijk blijkt, besluit haar werkgever om het tijdelijke contract van Sara niet te verlengen. Sara verzoekt de verzekeraar om ondersteuning bij het vinden van een nieuwe baan.

- Is de verzekeraar gehouden om ondersteuning te bieden?

Werk

Na begeleiding door een arbeidsdeskundige wordt voor Sara een geschikte administratieve bijbaan gevonden bij een kleine rijschool. De eigenaar van de rijschool heeft een prettig gesprek gevoerd met Sara en is bereid om haar een baan aan te bieden. Op dit moment is de kantoorlocatie echter niet geschikt voor rolstoelgebruik. Voordat Sara aan de slag gaat is er een aanpassing van de ingang vereist en een aanpassing van de toiletruimte. De rijschool vraagt of de verzekeraar deze kosten kan vergoeden. Naar verwachting kosten de aanpassingen zo'n € 6.000,-.

- Is de verzekeraar tot vergoeding verplicht?

Werk & opleiding

- Door het ongeval heeft Sara haar mbo-opleiding niet afgerond. Naar verwachting is zij ook bij voltooiing van de opleiding door het rolstoelgebruik beperkt bij het vinden van een geschikte baan in deze branche.
- Verzekeraar is in beginsel gehouden om een arbeidsdeskundige in te schakelen.
- Door het volgen van een andere (hbo-)opleiding kan sprake zijn van schadebeperking. Zelfs wanneer sprake is van een vierjarige opleiding.
- Voor zowel de opleiding als de aanpassing van de werkplek speelt de verhouding tussen de kosten en de te verwachten beperking van de schade een rol.

Werk en opleiding

- Bij uitval bij de werkgever door een ongeval (art. 6:107a BW): ‘aansprakelijke is verplicht tot vergoeding van de door de werkgever gemaakte redelijke kosten ter nakoming van zijn in artikel 658a van Boek 7 bedoelde verplichtingen (= re-integratieverplichting).’

Twee voorwaarden:

1. Werkgever was verplicht om de maatregelen te nemen
2. Kosten van de getroffen maatregelen moeten redelijk zijn naar omvang.

Woning

Sara woonde ten tijde van het ongeval nog bij haar ouders. Zij was op dat moment samen met haar vriend op zoek naar een huurwoning. Na het ongeval hebben de twee hun zoektocht enige tijd 'on hold' gezet. In 2023 hervatten Sara en haar vriend hun zoektocht naar een huurappartement. De appartementen die binnen het budget liggen blijken allemaal niet geschikt voor rolstoelgebruik. Veelal zijn de draaicirkels te klein door het beperkte woonoppervlak. Ook wordt het bij een huurwoning lastig om aanpassingen te maken in de woning. Sara verzoekt de verzekeraar om een bedrag ter beschikking te stellen voor de aankoop en aanpassing van een woning. Sara en haar vriend komen zelf slechts in aanmerking voor een kleine hypotheek.

- Moet de verzekeraar dit faciliteren?

Woning

Rb. Midden-Nederland 18 december 2019, ECLI:NL:RBMNE:2019:6436

- “Univé moet de schade die [verzoeker] lijdt, vergoeden. Partijen zijn het er over eens dat [verzoeker] een andere woning moet betrekken. Indien en voor zover [verzoeker] financieel gezien niet in staat is een andere woning te kopen, zal Univé op een manier in dat - nog nader vast te stellen - financiële tekort moeten voorzien. Als dat van Univé niet geveerd zou mogen worden, zou dat er immers op neer komen dat het feitelijk onmogelijk is dat [verzoeker] daadwerkelijk in een andere woning gaat wonen. Dan zou afbreuk worden gedaan aan het principe van volledige schadevergoeding.”

Woning

Rb. Midden-Nederland 27 oktober 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:5215

- “De rechtbank is, met [verzoekster] , van oordeel dat deze meerprijs van € 305.000 gelabeld moet worden als schade. Indien en voor zover [verzoekster] niet in staat is/was de woning aan de [straatnaam 2] zelf te betalen, is het aan ASR om in dat financieel tekort te voorzien. Als dat niet van ASR zou kunnen worden verlangd, zou dat betekenen dat het voor [verzoekster] in feite onmogelijk is om in de aan haar handicaps aangepaste woning te wonen. En dat doet afbreuk aan het uitgangspunt dat schade volledig vergoed moet worden.”

Woning

Rb. Midden-Nederland 27 oktober 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:5215

- “Iets anders dan wonen in een duurder woning (zie 2.13) is dat de eigendom van een groter, duurder huis [verzoekster] mogelijk voordeel zou kunnen opleveren in de zin van artikel 6:100 BW. Door de eigendom van een duurder huis neemt haar vermogen toe. In deze zaak gaat het om het bedrag van € 305.000. (...) Hoewel het vermogen van [verzoekster] toeneemt en er in abstracte zin sprake is van voordeel geniet [verzoekster] daar echter niet zonder meer daadwerkelijk voordeel van. Dat doet zich pas voor bij verkoop van het huis of door er op een andere manier financieel voordeel aan te ontlennen. Of dat zal gebeuren, wanneer dat dan zal zijn en welk bedrag daarmee dan gemoeid zal zijn valt nu niet te bepalen.”

Woning

Rb. Midden-Nederland 27 oktober 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:5215

- “Dat een meerprijs van een andere, aangepaste woning aangemerkt moet worden als schade, betekent niet altijd en ook niet zonder meer dat de aansprakelijke partij dat in de vorm van een concreet bedrag moet financieren (vergoeden). Een aansprakelijke partij is er vrij in hoe zij dat tekort vormgeeft. Dat kan bijvoorbeeld door een geldlening te verstrekken, eventueel renteloos, of door een garantstelling af te geven ten behoeve van een hypotheekverstrekker die (daarmee) bereid is een hogere lening te verstrekken dan op basis van de financiële situatie van een benadeelde alleen zou kunnen worden verstrekt.”

Woning

- Uitgangspunt: verzekeraar moet de benadeelde 'faciliteren'. Wat houdt dat in?
- Moet de verzekeraar een bedrag ter beschikking voor de aankoop van een grotere/duurdere woning? (lening/hypotheek/voorschot)
- Moet de verzekeraar de verbouwing vergoeden? Wat zijn daarbij redelijke maatregelen?
- In hoeverre ligt voordeelsverrekening voor de hand in verband met het bezit van een duurdere woning?
- Verrekening 'nieuw voor oud' toepassen ten aanzien van bijvoorbeeld een nieuwe (aangepaste) keuken en badkamer?

Contact dader en benadeelde

Joep heeft veel last van het ongeval. Hij nodigt Sara uit voor een persoonlijk gesprek zodat hij zijn excuses kan aanbieden en van Sara kan horen hoe het met haar gaat. Sara zit hier echter niet op te wachten en wijst het verzoek van Joep af.

Zie: F.M. Ruitenbeek-Bart, *En de veroorzaker dan? Een empirisch-juridisch onderzoek naar de plaats van de veroorzaker in de civiele letselschadepraktijk*, Boom juridisch: Den Haag 2023.

Oudere slachtoffers

- Akkermans: LSA-bundel 2015
- Oudere letselschadeslachtoffers illustratief voor de besproken materie.
- Hulp vaak urgenter dan schadevergoeding.
- Vaak geen sprake van arbeidsvermogensschade → omvang financiële verliezen gering.
- Relatief geringe schadelast maakt het moeilijker om kosten aan te merken als redelijke kosten van schadebeperking.
- ‘Schade’ in de context van art. 6:96 lid 2 sub a BW niet beperkt tot financiële schade, maar ook andere nadelige gevolgen.

Vragen?

VERBOND VAN VERZEKERAARS
PLATFORM PERSONENSCHADE

 | **kerckebosch**
UITGEVERIJ | STUDIECENTRUM